

การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย:
การศึกษาวิเคราะห์จากมุมมองของวิชาการบริหารการพัฒนา
The Development of Special Economic Zones in Thailand: A Mini-Research
looking from Development Administration perspectives

¹จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ (Chakrit Noranitipadurgkarn)

²บุญสม หารษาศิริพจน์ (Boonsom Hansasiripotch)

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

(National Institute of Development Administration)

Email: CHAK_87@hotmail.com

Received July 29, 2020; Revised August 5, 2020; Accepted August 20, 2020

Abstract

The purposes of this research were as follows: (1) to study the nature of administration and operation in special economic zone 2015 – 2016; (2) to present the work together with identifying the problems and obstacles that occur including relationships; and (3) to analyze and recommend opinions about the application of knowledge in academic administration development. The study was a qualitative research. Data were collected via documents and observation in the area once the information has been obtained therefore analyzed and compiled to report the results of the study according to the objectives set. The results of the research showed that the decision to take action on special economic zones of Thailand comes from the head of the National Council for Peace and Order (NCPO), General Prayut Chan-Ocha, due to political reasons for making friends with neighbors as a guarantee for national interests. By establishing a special economic development zone in 10 provinces with a total investment value of 22,650 million Baht, but unsuccessful, as Thailand has not received the special tariff privileges (GSP) from the US-EU causing operators to turn to establish factories in the settlement or Special Economic Zone of neighboring countries instead and government policy support for investment will enhance the potential for all sectors both government agencies, private and public sectors caused by the operation with planning Management and monitoring and evaluation for efficiency and effectiveness.

Keyword: Special Economic Zone; Analytical Study; Development Management

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาลักษณะของการบริหารและดำเนินการในเรื่องเขตเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ. 2558 – พ.ศ. 2559 (2) เพื่อนำเสนอผลงานพร้อมกับระบุปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น รวมถึงความสัมพันธ์กับหลักการปกครองและบริหารงานภาครัฐ และ (3) เพื่อวิเคราะห์และเสนอแนะความเห็นเกี่ยวกับการนำความรู้ในด้านวิชาการบริหารการพัฒนามาประยุกต์ใช้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสารและการสังเกตการณ์ในพื้นที่ เมื่อได้ข้อมูลแล้ว จึงนำมาวิเคราะห์และเรียบเรียงเพื่อนำเสนอเป็นรายงานผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยพบว่า การตัดสินใจลงมือทำเรื่องเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย มาจากหัวหน้าคณะผู้รักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (คสช.) พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เนื่องจากเหตุผลทางการเมืองในการผูกมิตรกับประเทศเพื่อนบ้านไว้เพื่อเป็นหลักประกันผลประโยชน์แห่งชาติ โดยได้จัดตั้งโครงการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ 10 จังหวัด มีมูลค่าการลงทุนรวมได้ 22,650 ล้านบาท แต่ไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากประเทศไทยไม่ได้รับสิทธิพิเศษทางอัตราภาษีศุลกากร (GSP) จากสหรัฐ-สหภาพยุโรป ทำให้ผู้ประกอบการหันไปตั้งโรงงานในนิคมหรือเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศเพื่อนบ้านที่อยู่ตรงข้ามกันแทน และการสนับสนุนเชิงนโยบายของรัฐบาลในการลงทุนจะเป็นการเสริมศักยภาพให้กับทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งเกิดจากการดำเนินงานด้วยการวางแผน การบริหารจัดการ และการติดตามประเมินผล เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

คำสำคัญ: เขตเศรษฐกิจพิเศษ; การศึกษาวิเคราะห์; การบริหารการพัฒนา

บทนำ

เขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone SEZ) เป็นนโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจที่สำคัญมากนโยบายหนึ่งของรัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา หลังจากที่ท่านได้เข้ามาดำรงตำแหน่งหัวหน้ารัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ก็สั่งการให้มีการเร่งรัดประกาศจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษขึ้นในปี พ.ศ. 2558 จำนวน 6 พื้นที่ คือ (1) อำเภอแม่สอด, อำเภอพบพระ, อำเภอแม่ระมาด (14 ตำบล) จังหวัดตาก (2) อำเภออรัญประเทศ, อำเภอวัฒนานคร (3 ตำบล) จังหวัดสระแก้ว (3) อำเภอคลองใหญ่ (3 ตำบล) จังหวัดตราด (4) อำเภอมุกดาหาร, อำเภอหว้านใหญ่ อำเภอดอนตาล (11 ตำบล) จังหวัดมุกดาหาร (5) อำเภอสะเตา (4 ตำบล) จังหวัดสงขลา และ (6) อำเภอเมือง, อำเภอสระใคร (13 ตำบล) จังหวัดหนองคาย และดำเนินการในระยะที่สองเมื่อปี พ.ศ. 2559 จำนวน 4 พื้นที่คือ (1) อำเภอเมือง, อำเภอท่าอุเทน (13 ตำบล) จังหวัดนครพนม (2) อำเภอแม่สาย, อำเภอเชียงแสน, อำเภอเชียงของ (21 ตำบล) จังหวัดเชียงราย (3) อำเภอเมือง (2 ตำบล) จังหวัดกาญจนบุรี และ (4) อำเภอสุโขทัย, อำเภอตากใบ, อำเภอแว้ง, อำเภอเย็งอ, อำเภอเมือง (5 ตำบล) จังหวัดนราธิวาส (Industrial Estate Project in Special Economic Development Area, 2019)

ในปี พ.ศ. 2556 ก่อนหน้าที่คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติจะเข้ามายึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลในสมัยนั้น ได้เริ่มขยายยกระดับความก้าวหน้าของการทำงาน โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษขึ้นมา ซึ่งคณะกรรมการชุดนี้ได้มีมติสำคัญหลายเรื่อง เช่น การอนุมัติค่าใช้จ่าย

จำนวน 50 ล้านบาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดจ้างบริษัทที่ปรึกษาเพื่อทำการศึกษาวิเคราะห์ความเหมาะสมในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ รวมทั้งจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษให้แก่ทางราชการ โดยในเบื้องต้นได้กำหนดเป็น 5 กลุ่มพื้นที่หลัก ดังนี้

ภาคเหนือ ประกอบด้วยพื้นที่ชายแดนที่อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสน อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ พื้นที่ชายแดนจังหวัดมุกดาหาร จังหวัดนครพนม และ จังหวัดหนองคาย ภาคตะวันออก ได้แก่ พื้นที่ชายแดน จังหวัดสระแก้ว

ภาคตะวันตก ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี และ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ภาคใต้ ได้แก่ พื้นที่ชายแดนอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา และ พื้นที่ชายแดนจังหวัดนราธิวาส

นับว่า เป็นการตรวจพิจารณาพื้นที่ทุกทิศของประเทศไทยทีเดียว

งานการศึกษานี้มีการทำงานที่ไม่ต่อเนื่อง สาเหตุเกิดจากการรัฐประหาร และมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 เมื่อมีรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2557 โดยมี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรัฐประหาร คณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือ (คสช.) ในขณะนั้นเป็นผู้บริหารประเทศ โดยคณะรัฐประหารคณะนี้ได้อยู่ครองอำนาจ เป็นระยะเวลายาวนานมากกว่า 5 ปี 1 เดือน 3 สัปดาห์ 3 วัน (Prachatai, 2018, 22 May)

จนกระทั่ง พ.ศ. 2562 การดำเนินงานได้ผ่านมา 5 ปี ผู้วิจัยจึงมีความสนใจเกี่ยวกับความก้าวหน้า และความสำเร็จของพื้นที่ทั้ง 10 แห่ง จากหลายสถาบันการศึกษา และในขณะเดียวกันก็มีการกระจายข่าวในสื่อสารมวลชนหลายสำนักถึงปัญหาที่ไม่ประสบความสำเร็จ และไม่สามารถเดินไปได้อย่างที่หลายฝ่ายคาดหวัง โดยเฉพาะการศึกษาที่ทำในลักษณะการวิจัยที่ชี้ให้เห็นความเชื่อมโยงกับระบบบริหารที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานชั้นนี้ อยู่หลายฉบับ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาต่อไปว่า ความสำคัญและความไม่ประสบความสำเร็จนั้นได้มีส่วนเชื่อมโยงกับการประยุกต์ใช้หลักการบริหารราชการมากหรือน้อยเพียงไรและเป็นไปลักษณะใดบ้าง เพราะระบบบริหารราชการนั้นเป็นระบบการทำงานหลักในการขับเคลื่อนประเทศ หากความไม่ประสบความสำเร็จของโครงการเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone SEZ) นั้น เป็นไปเพราะระบบบริหารราชการ การศึกษานี้ ก็จะได้เป็นทางออกในการบริหารจัดการให้เกิดการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทยได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะของการบริหารและดำเนินการในเรื่องเขตเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ. 2558 – พ.ศ. 2559
2. เพื่อนำเสนอผลงานพร้อมกับระบุปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น รวมถึงความสัมพันธ์กับหลักการปกครองและบริหารงานภาครัฐ
3. เพื่อวิเคราะห์และเสนอแนะความเห็นเกี่ยวกับการนำความรู้ในด้านวิชาการบริหารการพัฒนา มาประยุกต์ใช้ในกรณีนี้

ขอบเขตการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา จะครอบคลุมนโยบายและการดำเนินงานของเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone) ที่รัฐบาลได้ริเริ่มและมีการดำเนินงานใน 10 พื้นที่เท่านั้น จะไม่ครอบคลุมเขตเศรษฐกิจประเภท Corridor เช่น Eastern Economic Corridor (EEC), East-West Corridor, Southern Economic Corridor หรือการพัฒนาพื้นที่ในรูปแบบอื่น ๆ ของรัฐบาลไทย

2. ด้านกำหนดเวลา จะกล่าวถึงตั้งแต่มีการประกาศจัดตั้งเขตเศรษฐกิจ 10 แห่ง และการเตรียมการบางประการจนถึงปัจจุบัน (กรกฎาคม พ.ศ. 2558 – สิงหาคม พ.ศ. 2562) เท่านั้น

บททวนวรรณกรรม

แนวคิดทางทฤษฎี

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องนี้และจะนำมาศึกษาทบทวนเป็นหลักการที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้ มี 2 ทฤษฎี คือ (1) ทฤษฎีว่าด้วยเขตเศรษฐกิจพิเศษ และ (2) ทฤษฎีว่าด้วยการบริหารประเทศ

1. ทฤษฎีว่าด้วยเขตเศรษฐกิจพิเศษ

วัตถุประสงค์หลัก ก็คือ “การกระจายการพัฒนาไปสู่พื้นที่ต่าง ๆ เพื่อมิให้มีการพัฒนากระจุกตัวเฉพาะในเมืองใหญ่ โดยใช้กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลายเป็นตัวนำในการพัฒนา” การคาดหวังประโยชน์ที่จะตามมา ก็คือ จะให้โอกาสแก่ประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และท้ายสุดเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศในเวทีการค้าโลกอีกด้วย (Office of the Board of Investment, 2015)

สาระสำคัญของแนวคิด “เขตเศรษฐกิจพิเศษ” มีอยู่ 3 ประการ คือ

1. เขตเศรษฐกิจพิเศษไม่มีการจำกัดประเภทของธุรกิจ โดยนอกจากการอุตสาหกรรมแล้ว ผู้ประกอบการภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษยังสามารถประกอบธุรกิจการเกษตร การปศุสัตว์ การประมง การท่องเที่ยว การขนส่ง การเคหะและการก่อสร้าง การวิจัยและการผลิตที่ต้องใช้เทคโนโลยีระดับสูง ตลอดจนการค้าและการบริหารด้วย
2. ผู้อาศัยและผู้ประกอบการธุรกิจในเขตเศรษฐกิจพิเศษจะต้องได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีอากร
3. องค์กรบริหารเขตเศรษฐกิจพิเศษจะต้องมีอำนาจอำนวยความสะดวกและให้บริการแก่ผู้ประกอบการและผู้อาศัยในเขตเศรษฐกิจพิเศษทุกเรื่องเพื่อให้การประกอบธุรกิจเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การพัฒนาพื้นที่ชายแดนที่มีการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ จึงมีความได้เปรียบและเหมาะสมที่จะพัฒนาให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษได้มากกว่าพื้นที่อื่น

2. ทฤษฎีว่าด้วยการบริหารประเทศ

การบริหารประเทศหรือการบริหารงานของภาคราชการ หมายถึง การจัดหน่วยงานและกำหนดวิธีปฏิบัติงานเพื่อความมุ่งหวังที่จะสามารถรับผิดชอบนำเอานโยบายและภารกิจอันกฎหมายกำหนดว่าเป็นหน้าที่ของรัฐไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วิชารัฐประศาสนศาสตร์ (Public Administration) แนะนำหลักการและวิธีการในการที่รัฐได้รัฐหนึ่งควรจะยึดถือเป็นแนวทางและวิธีการที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและจะครอบคลุมมิติหลักอยู่ 2 ชุด คือ

1. เกี่ยวกับการจัดหา จัดการ และจัดใช้ทรัพยากรการบริหาร (Management Resources) ซึ่งได้แก่ (1) คน (Manpower) (2) เงิน (Money) (3) ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์การทำงาน (Materials) และ (4) วิธีหาและใช้สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มาได้อย่างสมประโยชน์สูงสุด (Dokchan Khammeerat, 2009; Trewatha, 1982)
2. เกี่ยวกับกระบวนการหรือขั้นตอนในการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ที่จะต้องทำงานร่วมกันให้รับผิดชอบ ตลอดจนเทคนิควิธีที่ช่วยให้การปฏิบัติงานที่จะนำมาใช้ในแต่ละขั้นตอน (Operating Process) ให้เกิดความสะดวกและได้ผลงานที่สมประโยชน์มากที่สุด ซึ่งแยกแยะขั้นตอนได้หลายแบบแต่หลัก ๆ ก็คือ

2.1 การวางแผนงานก่อนดำเนินงาน (Planning)

2.2 การจัดหน่วยงานและบุคลากรที่เหมาะสมในตำแหน่งงานต่าง ๆ (Organizing) ทั้งคุณภาพและปริมาณ

2.3 การกำหนดแนวทางและวิธีปฏิบัติงาน (Directing)

และ 2.4 การควบคุมการปฏิบัติงาน (Controlling) ให้เป็นไปตามแผนและเจตนารมณ์

อย่างไรก็ตาม ในยุคสมัยที่โลกมีความ “เล็กลง” การยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของสังคมมนุษย์ที่สังกัดในประเทศต่าง ๆ ให้ทัดเทียมหรือ “ดีกว่า” ผู้อื่นเป็นภารกิจของผู้นำประเทศทุกประเทศที่จะต้องรับผิดชอบนำมาใช้แนวคิดในการพัฒนา (Concept of Development) จึงเกิดขึ้น ระบบบริหารราชการแบบเดิม (Conventional Public Administration) จึงไม่เพียงพอ จำเป็นจะต้องปรับปรุงรูปแบบให้มีระบบการบริหารที่สามารถผลักดันความคิดของการพัฒนานี้ให้เกิดขึ้นเป็นผลได้ การบริหารการพัฒนา (Development Administration) จึงเกิดขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการนำแนวคิดการพัฒนาที่แต่ละประเทศต้องการเดินไปถึง แต่แรกตัวชี้วัดความสำเร็จจะมีเพียงวัดทางรายได้ของประเทศและของแต่ละบุคคลที่เป็นพลเมือง ต่อมาวิวัฒนาการที่จะมีมุมมองที่กว้างขึ้นเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมและเอกบุคคล นักบริหารการพัฒนาจึงมีตัวชี้วัดอีกหลายชุด เช่น Quality of Life Indicators (QOL) หรือ (Gross National Happiness (GNH) เป็นต้น นักบริหารการพัฒนา จะตั้งเป้าหมายของการพัฒนาไว้ก่อนเริ่มงาน นับแต่ระดับรวมจนถึงระดับเฉพาะด้านและมีกำหนดแผนงานและกระบวนการที่จะให้ฝ่ายปฏิบัติยึดถือ และมีเทคนิควิธีที่จะนำมาใช้ในแต่ละขั้นตอนนั้นอีกทีหนึ่งประเทศยุคพัฒนา จึงมีการนำเอาการสร้างองค์กร (Organization or Institution) ที่จะต้องเป็นฝ่ายรับผิดชอบแบบเครือข่ายและงานการวางแผนพัฒนาแบบลดระดับขั้น (Development Planning and Project Planning) การดำเนินงาน (Implementation) และการติดตามประเมินและรายงานผล (Monitoring Evaluation and Feedback) มาใช้ด้วยเป็นการทำงานแบบครบวงจร โดยขั้นตอนสุดท้ายจะเป็นตัววัดผลงานและผลสำเร็จของงาน

ทั้ง 2 แนวคิดทางทฤษฎีที่กล่าวมานี้จะเป็นหลักที่ผู้วิจัยจะยึดในการเสนอเรื่องและวิเคราะห์ในตอนต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ประกอบด้วย งานรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยวิธีการ ดังนี้

1. การศึกษาจากเอกสารมี 3 ส่วน คือ

- 1) จากเอกสารตำราเกี่ยวกับการบริหารงานภาครัฐและเอกสารเกี่ยวกับเรื่องเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone) บางส่วนตีพิมพ์ออกมาจำหน่ายและอีกส่วนหนึ่งดึงมาจาก Google
- 2) จากรายงานวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัย
- 3) จากหนังสือพิมพ์รายวัน คือ ฐานเศรษฐกิจ ประชาชาติธุรกิจ Bangkok Post, Post Today มติชน ไทยรัฐ และ เดลินิวส์ ที่ตีพิมพ์เกี่ยวกับความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับเรื่องนี้ อย่างต่อเนื่อง

2. การสังเกตการณ์ในพื้นที่ โดยนักวิจัยได้ทำการสังเกตการณ์สิ่งที่เกิดในพื้นที่หลายครั้งที่มีโอกาสพูดคุยกับนักธุรกิจและประชาชนในพื้นที่ด้วยขณะที่ลงไปทำวิจัยซึ่งเป็นโครงการวิจัยอีกโครงการหนึ่งไปเก็บข้อมูลเรื่องคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ 6 จังหวัดชายแดน

เมื่อได้ข้อมูลแล้ว จึงนำมาวิเคราะห์และเรียบเรียง การนำเสนอต่อไปจะเป็นรายงานผลการศึกษาดตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ผลการวิจัย

1. ลักษณะของการตัดสินใจ การบริหารงาน และการดำเนินงานของเขตพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ

การตัดสินใจลงมือทำเรื่องเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทยนี้ มาจากพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (คสช.) หรือคณะรัฐประหาร พ.ศ. 2557 โดยตรง เมื่อ คสช. เข้ามาใช้อำนาจ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ก็สั่งให้ปรับปรุงข้อกำหนดเดิมเป็นประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเสียใหม่ และประกาศให้ 6 จังหวัดชายแดน 6 แห่ง เป็นพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษทันที คือ 6 พื้นที่ คือ (1) อำเภอแม่สอด, อำเภอพบพระ, อำเภอแม่ระมาด (14 ตำบล) จังหวัดตาก (2) อำเภออรัญประเทศ, อำเภอวัฒนานคร (3 ตำบล) จังหวัดสระแก้ว (3) อำเภอคลองใหญ่ (3 ตำบล) จังหวัดตราด (4) อำเภอมุกดาหาร, อำเภอหว้านใหญ่, อำเภอดอนตาล (11 ตำบล) จังหวัดมุกดาหาร (5) อำเภอสะเตา (4 ตำบล) จังหวัดสงขลา และ (6) อำเภอเมือง, อำเภอสระใคร (13 ตำบล) จังหวัดหนองคาย และตามมาด้วยการประกาศเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยะที่ 2 อีก 4 จังหวัด คือ (1) อำเภอเมือง, อำเภอท่าอุเทน (13 ตำบล) จังหวัดนครพนม (2) อำเภอแม่สาย, อำเภอเชียงแสน, อำเภอเชียงของ (21 ตำบล) จังหวัดเชียงราย (3) อำเภอเมือง (2 ตำบล) จังหวัดกาญจนบุรี และ (4) อำเภอสุโขทัย, อำเภอตากใบ, อำเภอแว้ง, อำเภอเย็งอ, อำเภอเมือง (5 ตำบล) จังหวัดนราธิวาส ซึ่งก็เป็นจังหวัดชายแดน ติดกับประเทศเพื่อนบ้านเช่นเดียวกัน Chittapol Chaimadan (2020)

หากวิเคราะห์เหตุผลสำคัญ ทำไมรัฐบาลใหม่ เช่น คสช. พอเข้ามาใช้อำนาจก็ประกาศนโยบาย มิใช่จากเหตุผลทางเศรษฐกิจที่นำหน้า แต่จะเป็นเหตุผลทางการเมืองเป็นสำคัญ ทั้งนี้ก็เพราะเมื่อประเทศใดประเทศหนึ่งทำการปฏิวัติก็จะถูกสังคมโลกเพ่งเล็งทันที คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ จึงต้องการผูกมิตรกับประเทศเพื่อนบ้านไว้เพื่อเป็นหลักประกันว่า ประเทศใกล้เคียงเหล่านี้จะไม่มีปัญหาและความรู้สึกที่ไม่ดีต่อรัฐบาลใหม่ของไทย

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารการพัฒนาพื้นที่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ. 2558 ที่ออกเมื่อ 29 ธันวาคม 2558 จึงถือได้ว่าเป็นแม่บทของการดำเนินงานในด้านนี้

ระเบียบนี้มีการระบุแต่งตั้งคณะกรรมการ 3 ระดับ

ชุดแรก ระดับนโยบาย มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน มีรองนายกรัฐมนตรีผู้หนึ่ง รัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง 9 กระทรวง (รวมกระทรวงการต่างประเทศ) เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ 3 ประธานขององค์กรธุรกิจ อุตสาหกรรม และธนาคารไทย และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิไม่เกิน 5 คน เป็นกรรมการ ให้ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมและเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นกรรมการและเลขานุการร่วม

ชุดที่ 2 คือคณะกรรมการบริหารการพัฒนาพื้นที่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ มีประมาณ 28 คน จาก 20 หน่วยงาน เป็นข้าราชการระดับปลัดกระทรวง หรือเทียบเท่าตัวหัวหน้าส่วนที่กำกับควบคุมดูแลการนำนโยบายไปทำแผนกิจกรรมและมอบหมายงานเป็นกรรมการที่ทำงานในระดับที่ “จับต้องได้”

ฝ่ายเลขานุการร่วม มาจาก 3 หน่วยงานหลักในด้านเศรษฐกิจทั้งสิ้น คือ ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม เป็นเลขานุการร่วมกับผู้แทน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และผู้ว่าการการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ชุดที่ 3 เป็นคณะกรรมการที่คณะกรรมการนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษตั้งขึ้นโดยตรง ปัจจุบันมีทั้งหมด 6 คณะ ถือเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการดำเนินงานในแต่ละด้าน และนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับพื้นที่

รายละเอียดเกี่ยวกับชื่อคณะกรรมการแต่ละด้านและอนุกรรมการแต่ละด้าน มีปรากฏในแผนภาพที่ 4.1 ท้ายนี้
อนึ่งชื่อของคณะกรรมการจะบอกกิจกรรมสำคัญหลักของโครงการนี้ได้เป็นอย่างดี

อนึ่ง คณะกรรมการดังกล่าวได้รับการสนับสนุนในด้านวิชาการจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนา
การเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่มีหน่วยงานย่อยที่ทำหน้าที่ดูแลให้งานทั้งหลายนี้อยู่ในหลักทฤษฎีของการบริหาร
การพัฒนา คือ สำนักงานยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาพื้นที่ หน่วยงานนี้ได้มอบหมายให้รองเลขาธิการ
คณะกรรมการคนหนึ่งเป็นผู้ประสานงานระหว่างส่วนบนกับส่วนวิชาการ

เอกสารหลักที่ทบทวนแผนยุทธศาสตร์ฉบับที่ไม่ได้จ้างบริษัทที่ปรึกษาจัดทำก็น่าจะได้แก่เอกสารที่ใช้ชื่อว่า
“นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน” ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับ (1) Vision (2) Goal (3) Objectives (4) กลไก
ตัดสินใจ (5) หลักการดำเนินงาน (6) แนวทาง (7) แผนดำเนินงาน (8) การสนับสนุนจากภาครัฐ เป็นต้น

ส่วนในด้านการดำเนินการ ได้กำหนดไว้ หลักการ แนวทาง และแผนงาน และแผนงบประมาณ ดังตารางที่ 1
ดังนี้

ตารางที่ 1 รายละเอียดของงานที่จะดำเนินงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

หลักการดำเนินงาน	แนวทางการดำเนินงาน	แผนการดำเนินงาน	สรุปแผนงบประมาณ	
1.ดำเนินงานภายใต้กรม.ปัจจุบัน เช่น ด้านการลงทุน ศุลกากร แรงงาน การนิคมอุตสาหกรรม ส่งเสริมและรักษาสีสิ่งแวดล้อม 2.บทบาทของรัฐคือผู้ให้สิทธิประโยชน์พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ปรับปรุงกฎระเบียบ มอบให้เอกชนเป็นผู้ลงทุนประชาชนมีส่วนร่วม 3.การพัฒนาไม่ถึงผลประทบทางลบต่อธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคม ความมั่นคงและความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน 4.การดำเนินการพัฒนาต้องมีความยืดหยุ่น 5.กำหนดพื้นที่พัฒนามตามเขตการปกครองเพื่อให้มีจุดยึดโยงทางภูมิศาสตร์ที่ชัดเจน	1.ส่งเสริมการลงทุนและอำนวยความสะดวก 2.พัฒนาและยกระดับกิจกรรมเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ 3.จัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม 4.ให้ประชาชนและภาคีการพัฒนามีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์ 5.เสริมสร้างความสามารถของวิสาหกิจชุมชนและภาคเอกชนในพื้นที่ 6.บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1.สิทธิประโยชน์ 2.โครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากร 3.การบริหารจัดการแรงงาน 4.การดูแลสุขภาพตรวจและประกันสุขภาพคนชายแดนและแรงงานต่างด้าว 5.การจัดที่ดินของรัฐให้เข้าเพื่อการอุตสาหกรรมและบริการ 6.ความมั่นคง 7.บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1.ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	23,559.59
			2.ด้านศุลกากร	6,580.23
			3.OSS ด้านการลงทุนและส่งเสริมการค้า	7,622
			4.การสาธารณสุข	1,921.72
			5.แรงงาน	154.23
			6.การดูแล	65.13
			ทรัพยากรธรรมชาติ(ป่าไม้)	
			7.ความมั่นคงและการจัดการความปลอดภัย	190.39
			8.แหล่งน้ำ	4,095.30
			9.การค้าชายแดน	72.35
			10.การจัดทำแผนการวางผังเมืองและการศึกษา	1,029.90
			11.นิคมอุตสาหกรรม	721.00
			ยอดรวม	
			งบ 58-62	38,466.06

หมายเหตุ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,2559 หน้า 41 – 42

ยอดรวม

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559 หน้า 41-42

ที่มา: Office of the National Economic and Social Development Board (2016a)

2. ความก้าวหน้า ผลงานและปัญหาอุปสรรค

โครงการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ 10 จังหวัด ได้ดำเนินการมาถึงปีที่ 5 ฝ่ายเลขานุการ ของ
คณะกรรมการนโยบายได้แถลงถึงความก้าวหน้าและผลงาน โดยแบ่งเป็น 7 หัวข้อ ดังนี้ (Agencies to lure SMEs to
border SEZs, 2019)

1. โดยรวมสิ่งที่ทำไป ได้แก่
 - 1.1 การประกาศสิทธิประโยชน์ในการลงทุน
 - 1.2 จัดตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ

- 1.3 การจัดหาพื้นที่พัฒนาเพื่อการลงทุน
- 1.4 การบริหารจัดการแรงงาน
- 1.5 การสาธารณสุข
- 1.6 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและ
- 1.7 ด้านศุลกากร
2. มูลค่าการลงทุนรวมได้ 22,650 ล้านบาท แบ่งเป็น
 - 2.1 การลงทุนภาคเอกชน พิจารณาจากการขอรับการส่งเสริมจาก BOI มี 66 โครงการ มูลค่า 10,800.82 ล้านบาท
 - 2.2 การลงทุนของภาครัฐในการพัฒนาที่ดินราชพัสดุ รวม 5,106 ล้านบาท ที่จังหวัดตราด กาญจนบุรี และนครพนม
 - 2.3 การจัดตั้งธุรกิจใหม่ 3,407 ราย มูลค่าทุนจดทะเบียนรวม 6,742.04 ล้านบาท
3. งบประมาณลงทุนภาครัฐในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ระหว่างปี พ.ศ. 2559-2562 คิดเป็นเงินที่จ่ายไปแล้ว รวมทั้งสิ้น 35,077.91 ล้านบาท เป็นการลงทุนในการสร้างโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่ง ด้านศุลกากร CIO ความมั่นคงและกรมป่าไม้ การพัฒนาระบบประปา การผังเมือง การสาธารณสุข การจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมและการส่งเสริมการลงทุน
4. การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยมีศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงาน ทั้ง 10 แห่ง มีแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในพื้นที่ระหว่างตุลาคม 2560-พฤษภาคม 2562 จำนวน 277,363 คน เป็นแรงงานกัมพูชาและแรงงานเมียนมาร์ประมาณเท่า ๆ กัน
5. การตลาดและการประชาสัมพันธ์ แทบทุกหน่วยงานจะมีการทำตลาด และประชาสัมพันธ์ รวม Roadshow เป็นระยะ ๆ

ตารางที่ 2 แผนภาพต่อไปนี้แสดงรายละเอียดของความก้าวหน้าที่สำคัญของทั้ง 10 เขตพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

	การลงทุน	โครงสร้างพื้นฐานที่ก่อสร้างแล้วเสร็จ	การพัฒนาในพื้นที่พัฒนา
1.ตาก	- กสท.: 30 โครงการ วงเงิน 3,873.80 ลบ. - ธุรกิจใหม่ : 809 ราย วงเงิน 1,646.45 ลบ.	- สะพานข้ามแม่น้ำเมยแห่งที่ 2 พร้อมโครงข่าย - ทางหลวงตาก-แม่สอด ช่วง 1-3 (ขยายเป็น 4 ช่องจราจร) - อาคารผู้โดยสารหลังใหม่ทางขึ้น และลานจอดท่า อากาศยานแม่สอด	พื้นที่พัฒนามี 2 ส่วน - ส่วนที่ 1: กรมธนารักษ์จะให้ กนอ.เช่า โดย กนอ. ออกแบบนิคมฯ แล้วเสร็จ และอยู่ระหว่างปรับ การศึกษาความเหมาะสม คาดว่าจะเริ่มก่อสร้างในปี 2564 และจะเสร็จปี 2565 และ กรมธนารักษ์อยู่ ระหว่างการเร่งรัดแก้ไขปัญหารายการผู้ได้รับ ผลกระทบในพื้นที่ - ส่วนที่ 2 : กรมธนารักษ์ให้เอกชนเช่า และอยู่ ระหว่างสรรหานักลงทุน
2.สระแก้ว	- กสท.: 6 โครงการ วงเงิน 1,880.60 ลบ. - ธุรกิจใหม่ : 83 ราย วงเงิน 127.87 ลบ.	- รถไฟฟ้ารางคอกย-สุดสะพานคลองลึก - ทางต่างระดับและถนนเลี่ยงเมือง (ทล.33-ด้าน คลองลึก) - ทางหลวงแนวใหม่ 4 ช่องจราจร รวมสะพานข้าม แดนจากชายแดน (บ.หนองเยียน)-ทางหลวง หมายเลข 3366 - นิคมอุตสาหกรรมสระแก้ว - การปรับปรุงด้านคลองลึก	พื้นที่พัฒนามี 2 ส่วน - ส่วนที่ 1 : กนอ.เช่าที่ดิน จากกรมธนารักษ์เมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2559 โดยก่อสร้างนิคมฯ ระยะที่ 1 แล้ว เสร็จ สามารถเปิดรับการลงทุนได้แล้ว และระยะที่ 2 แล้วเสร็จ โดยโรงงานจะทยอยเปิดดำเนินการตั้งแต่ สิงหาคม 2562 - ส่วนที่ 2 : กรมศุลกากรอยู่ระหว่างก่อสร้างด้าน ศุลกากรอรัญประเทศแห่งใหม่ (บ.ป.ไร่) จะแล้วเสร็จ สิงหาคม 2562

3.มุกดาหาร	- สกท.: 5 โครงการ วงเงิน 851.50 ลบ. - ธุรกิจตั้งใหม่: 435 ราย วงเงิน 843.58	- ทางหลวงหมายเลข 12 สายกาฬสินธุ์-บ.นาโค ตอน 1 (ขยายเป็น 4 ช่องจราจร)	เตรียมเปิดประมูลให้เอกชนลงทุนและให้กรมธนารักษ์ ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนให้เกิด การลงทุนในราชพัสดุต่อไป
4.ตราด	- สกท.: 2 โครงการ วงเงิน 279.60 ลบ. - ธุรกิจตั้งใหม่ : 50 ราย วงเงิน 62.88 ลบ. - พื้นที่พัฒนา : 1 โครงการ 3,001 ลบ.	- ทำเทียบเรือเนกประสงค์คลองใหญ่ - ถนนทางเข้าทำเทียบเรือเนกประสงค์คลองใหญ่ - ทางหลวงหมายเลข 3 ตราด-หาดเล็ก ตอน 2 (ขยายเป็น 4 ช่องจราจร)	บริษัท พร็อพเพอร์ตี้ เพอร์เฟค จำกัด (มหาชน) เข้า ที่ดินจากกรมธนารักษ์เมื่อ 23 พฤศจิกายน 2559 โดยในระยะแรกบริษัทฯ จะก่อสร้างตลาดการค้า ชายแดน
5.สงขลา	- สกท.: 9 โครงการ วงเงิน 2,463.50 ลบ. - ธุรกิจตั้งใหม่ 216 ราย วงเงิน 756.82 ลบ.	- การปรับปรุงตามผังเบซาร์ ระยะที่ 2 - ถนนสาย สข.1027-ปาดังเบซาร์	พื้นที่พัฒนามี 3 ส่วน - ส่วนที่ 1: ถนนเข้าที่ดินจากกรมธนารักษ์เมื่อ 8 สิงหาคม 2560 และอยู่ระหว่างก่อสร้างนิคมฯ โดย คาดว่าจะแล้วเสร็จประมาณ 2564 - ส่วนที่ 2: จ.สงขลา อยู่ระหว่างแก้ไขปัญหการบุกรุก ของราษฎรในพื้นที่ ซึ่งกรมธนารักษ์จะจัดให้ กนอ. เช่าต่อไป - ส่วนที่ 3: อบจ.สงขลา เข้าที่ดินจากกรมธนารักษ์ เมื่อ 19 กรกฎาคม 2560 ปัจจุบันปรับพื้นที่เพื่อ ก่อสร้างศูนย์คมนาคมขนส่งแล้ว และได้เริ่ม กระบวนการศึกษารูปแบบการลงทุน ซึ่งจะเริ่ม ก่อสร้างในปี 2563 คาดว่าจะแล้วเสร็จปี 2565
6.หนองคาย	- สกท.: 3 โครงการ วงเงิน 521.73 ลบ. - ธุรกิจตั้งใหม่ : 552 ราย วงเงิน 1,050.64 ลบ.	- ด้านหนองคายแห่งใหม่ - ทางหลวงหมายเลข 212 สายหนองคาย- โพนพิสัย - ทางหลวงหมายเลข 212 สายโพนพิสัย-บึง กาฬ ตอน 1	เตรียมเปิดประมูลให้เอกชนลงทุนและให้ กรมธนารักษ์ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนให้เกิดการลงทุนในราชพัสดุ ต่อไป
7.นครพนม	- สกท.: 1 โครงการ วงเงิน 15.01 ลบ. - ธุรกิจตั้งใหม่ : 331 ราย วงเงิน 644.38 ลบ. - พื้นที่พัฒนา : 1 โครงการ วงเงิน 1,685.15 ลบ.	- ด้านนครพนมแห่งใหม่ - ทางหลวงหมายเลข 22 ช่วงสกลนคร-นครพนม ตอน 1 (ขยายเป็น 4 ช่องจราจร)	ได้ผู้ลงทุน คือ บริษัท เจซีเค อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด โดยจะพัฒนาส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม พาณิชยกรรม ศูนย์กระจายสินค้า SMEs OTOP และอุตสาหกรรมทั่วไป
8.กาญจนบุรี	- สกท.: 4 โครงการ วงเงิน 7585.98 ลบ. - ธุรกิจตั้งใหม่ : 56 ราย วงเงิน 99.21 ลบ. - พื้นที่พัฒนา: 1 โครงการ วงเงิน 420 ลบ.	- ทางหลวงหมายเลข 367 ทางเลี่ยงเมือง กาญจนบุรี - ทางหลวงหมายเลข 3229 แยกทางหลวง 323- แควน้อย	บริษัท พร้อมเพรียงชัย ก่อสร้าง จำกัด เข้าที่ดินจาก กรมธนารักษ์เมื่อ 13 พฤศจิกายน 2561 ปัจจุบัน กรมธนารักษ์อยู่ระหว่างเตรียมการให้บริษัทเช่าใช้ ที่ดิน
9.นราธิวาส	- สกท.: - โครงการ* - ธุรกิจตั้งใหม่ : 132 ราย วงเงิน 231.52 ลบ. *ได้รับสิทธิประโยชน์ภายใต้เขตพัฒนา พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้	- การปรับปรุงด้านสู่โกลก - การปรับปรุงด้านบูเกะตา ระยะที่ 3	ศบ.บต.จังหวัดนราธิวาส และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อยู่ระหว่างจัดเตรียมข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อเสนอขอรับ การสนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดซื้อที่ดิน
10.เชียงราย	- สกท.: 6 โครงการ วงเงิน 159.10 ลบ. - ธุรกิจตั้งใหม่ : 743 ราย วงเงิน 1,278.69 ลบ.	- ทางหลวงหมายเลข 1290 สายเชียงของ-เชียง แสนตอน 3 - สิ่งอำนวยความสะดวกด้านแม่สาย	คณะกรรมการด้านการจัดหาที่ดินและบริหาร จัดการให้ยกเลิกการจัดหาที่ดินของรัฐเพื่อใช้เป็น พื้นที่พัฒนา โดยเห็นควรให้ส่งเสริม/สนับสนุนตาม มาตรการส่งเสริมการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจ พิเศษ และมาตรการทางผังเมืองแทนการจัดหาที่ดิน

ที่มา: Office of the National Economic and Social Development Board (2016b)

ปัญหาและอุปสรรค มีดังนี้

ท่ามกลางการสนับสนุนอย่างเต็มที่ของรัฐบาลที่มีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ซึ่งทำหน้าที่ประธานกรรมการนโยบาย และ นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ ที่กำกับงานด้านเศรษฐกิจ งานส่วนใหญ่ได้สำเร็จลุล่วงไปได้ตามนโยบาย แม้ว่าจะมีปัญหาหลักขลักบ้างในการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเปิดประมูลเพื่อให้ภาคเอกชนประมูลที่ดินไปจัดการเองเป็นผืนใหญ่ ๆ และในการเวนคืนที่ดินเพื่อทำเป็นนิคมอุตสาหกรรม

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าทางเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องพยายามที่จะประชาสัมพันธ์หลายช่องทาง แต่บรรยากาศภาคเอกชนจะดูเงียบ สาเหตุสำคัญก็คือการรื้อรื้อทำที่ของฝ่ายรัฐและการปูเรื่องพื้นฐานให้เสร็จก่อนและเหนือกว่านั้นยังมีความเห็นของกลุ่มผู้ประกอบการนิคมอุตสาหกรรมหลายท่านที่ว่า

“สาเหตุสำคัญที่ทำให้เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนทั้ง 10 จังหวัด ไม่ประสบความสำเร็จ เป็นเพราะประเทศไทยแทบจะไม่ได้รับสิทธิพิเศษทางอัตราภาษีศุลกากร (GSP) จากสหรัฐ-สหภาพยุโรป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สินค้าในกลุ่มสิ่งทอ/เครื่องนุ่งห่ม-สินค้าแปรรูปเกษตร ในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านอย่าง สปป.ลาว และกัมพูชา ยังคงได้รับสิทธิพิเศษอยู่ ทำให้ผู้ประกอบการที่สนใจจะตั้งโรงงานตามเขตชายแดน เพื่อความได้เปรียบทางด้านแรงงานและต้นทุนเปลี่ยนใจ หันไปตั้งโรงงานในนิคมหรือเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศเพื่อนบ้านที่อยู่ตรงข้ามกันแทน”

3. การวิเคราะห์ในแง่ของวิชาการบริหารงานเพื่อการพัฒนา (Development Administration)

การบริหารงานเพื่อการพัฒนาออกแบบมาเพื่อสามารถนำความคิดของประเทศที่ต้องการยกระดับการพัฒนาหรือความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศให้รุ่งเรืองก้าวหน้าทันโลก

ประเทศไทยประกาศแนวคิดนี้ในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี ที่เร่งรัดจัดตั้งกระทรวงการพัฒนาประเทศ และมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจัดทำแผนพัฒนาประเทศฉบับที่ 1 และได้มอบหมายให้คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปรับปรุงจุดมุ่งเน้นไปเกิดวิชาการบริหารงานเพื่อการพัฒนา เพื่อผลิตบุคลากรมาช่วยงานในด้านนี้

ขณะนี้แม้โลกจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วถึงยุค 4.0 แต่แนวคิดนี้ยังมีอยู่ เพียงแต่จะต้องมีการปรับปรุงตามไปด้วย นโยบายหรือโครงการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งเป็นงานหนึ่งที่ผู้วิจัยสนใจที่จะเปรียบเทียบระหว่างหลักการกับการปฏิบัติว่ามีอยู่เช่นไร

การวิเคราะห์การบริหารโครงการในแง่เรื่องนี้จะแบ่งเป็น 3 ตอน ตามกระบวนการทำงานคือ (1) การวางแผนโครงการ (2) การนำโครงการไปปฏิบัติ และ (3) การติดตามประเมินผล

(1) ในแง่ของการวางแผนโครงการเขตเศรษฐกิจพิเศษได้รับความสนใจแก่ผู้เกี่ยวข้องในประเทศไทยมานานจนตกผลึกเมื่อปี พ.ศ. 2556 ในขณะที่รัฐบาล นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยเขตเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ. 2556 คณะกรรมการชุดนั้น ได้อนุมัติงบประมาณ 50 ล้านบาทเพื่อจัดจ้างบริษัทที่ปรึกษาให้ศึกษาและจัดทำยุทธศาสตร์โดยรวมและแผนพัฒนาระดับพื้นที่โดยเฉพาะ แต่ยังมีได้ดำเนินการ รัฐบาลของนางสาวยิ่งลักษณ์ก็ถูกรัฐประหารเสียก่อน ซึ่งต่อมานายกรัฐมนตรีที่มาจาก คสช. ก็ได้รวบรัดประกาศพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยมอบให้คณะกรรมการทั้งระดับนโยบาย และระดับบริหารที่ได้ตั้งขึ้นใหม่เสนอแนะสิ่งที่ควรทำในพื้นที่ 10 แห่งที่ได้ประกาศไปแล้ว

หากเป็นระบบการบริหารเพื่อการพัฒนา ก่อนดำเนินการก็จะต้องมีการศึกษาและจัดทำรายการของแผนยุทธศาสตร์อย่างครบถ้วน โดยจะต้องกำหนดค่านวณค่าการลงทุน และผลประโยชน์ที่จะได้รับ และหากเป็น

การพัฒนาพื้นที่ คนในพื้นที่จะต้องได้รับผลประโยชน์อย่างน้อยเท่ากับผู้ลงทุนจากภายนอก และแรงงานจากต่างประเทศ

เมื่อลักษณะการทำงานในเรื่องนี้ มิได้ใช้ตัวแบบของการบริหารการพัฒนา สิ่งที่จะควรดำเนินการจึงขึ้นอยู่กับ การร่วมคิดของคณะกรรมการนโยบาย ในการประชุมแต่ละครั้ง และเมื่อเห็นว่าควรจะทำอะไรแล้ว ก็จะมอบให้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีบุคลากรระดับรัฐมนตรี หรือปลัดกระทรวงนั่งอยู่ รับไปส่งให้คณะกรรมการบริหารและมอบ ส่งต่อให้เจ้าหน้าที่เสนอแผนงาน (Program) ขึ้นไปพัฒนาอนุมัติทั้งเรื่องและงบประมาณไปให้ดำเนินการ

(2) การนำโครงการเขตพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษไปดำเนินการ

การดำเนินงานจะกระทำโดยหน่วยงานที่ได้งบประมาณ ซึ่งทั้งหมดเป็นหน่วยงานส่วนกลาง ซึ่งจะประชุม จัดทำแผนปฏิบัติการและจัดตั้งจัดจ้างตามแผนปฏิบัติการนั้น ซึ่งจะครอบคลุมทั้ง 10 พื้นที่

การกำกับควบคุมงาน ก็จะเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่ใช้งบประมาณของแต่ละหน่วย ซึ่งจะทำในลักษณะ หน้าที่ใครหน้าที่มัน ไม่ค่อยได้มีการร่วมกันทำงานหรือประสานงานกัน

การดำเนินการทำไปพร้อม ๆ กันทั้ง 10 พื้นที่ แต่รายละเอียดจะขึ้นอยู่กับความพร้อมและความเหมาะสมของ แต่ละพื้นที่

เป็นที่น่าสังเกตว่า ไม่มีการระบุชื่อและตำแหน่งเจ้าหน้าที่ซึ่งรับผิดชอบในแต่ละงาน ต่อภายนอก และก็เป็นที่น่าสังเกตว่า ทางจังหวัดและอำเภอเจ้าของท้องที่ แม้จะมีความสนใจและความเอาใจใส่ เพื่อให้พื้นที่ของตนได้ ประโยชน์มากที่สุด ก็ต้องแล้วแต่ทางส่วนกลางจะมอบหมายให้ช่วยเหลือ ส่วนใหญ่ก็ช่วยพูดกับชาวบ้านเกี่ยวกับการบุกรุกที่ดิน หรือช่วยหาพ่อค้ามาลงทุน ในพื้นที่ เศรษฐกิจในจังหวัด อำเภอของตน

การบริหารการพัฒนา จะตั้งคณะกรรมการบริหารในระดับพื้นที่ เป็นตัวดำเนินงานและรับผิดชอบ และให้ประชาชนในพื้นที่ เข้ามามีส่วนร่วมให้ได้ อย่างจริงจัง ไม่ใช่เป็นการให้ส่วนกลางเป็นผู้รับผิดชอบ

(3) การติดตามประเมินผล โดยหลักของการบริหารงานโครงการ (Project Management) ซึ่งถือว่าเป็น ขั้นตอนที่สำคัญที่สุดที่จะก่อให้เกิดผลงานพัฒนาได้อย่างเป็นขั้นเป็นอัน ผู้รับผิดชอบโครงการจะต้องรับผิดชอบผลงาน ตั้งแต่ต้นจนจบ แต่ลักษณะการทำงานของโครงการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษนี้ ไม่ได้ใช้การทำงานแบบเป็น โครงการ แต่เป็นการทำงานตามสายงาน

การติดตามประเมินผลโครงการนี้ ได้แก่ ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการอย่างน้อย 2 ระดับ คือ (1) ระดับ คณะกรรมการนโยบายและ (2) ระดับคณะกรรมการบริหารการพัฒนาพื้นที่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาจากเอกสารพบว่า “การติดตามประเมินผล” จะเป็นการติดตามรายงาน และให้คำแนะนำเพื่อแก้ไขปรับปรุงงานมากกว่า “การเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผน ทั้งนี้ด้วยเวลาจำกัด แต่ละหน่วยงานจะรับนโยบายจากคณะกรรมการนโยบายแล้วแยกกันไปดำเนินงานเฉพาะในหน้าที่ ซึ่งมีขั้นตอน และวิธีการแตกต่างกัน เมื่อดำเนินการไปถึงขั้นตอนใดหรือทำเสร็จแล้วก็รายงานให้คณะกรรมการทราบ เพื่อช่วยกันคิดหาทางแก้ไขปัญหาการทำงาน ซึ่งการทำงานในลักษณะนี้มีความไม่แน่นอนสูง โดยเฉพาะ ด้านชักจูงให้ฝ่ายเอกชนมาลงทุน ท่ามกลางบรรยากาศที่มีข้อจำกัดสำคัญในการไม่มีความร่วมมือของประเทศ สหภาพยุโรป และประเทศเพื่อนบ้านก็สนใจที่จะตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อผลิตสินค้าส่งออกไปยังประเทศยุโรป และสหรัฐอเมริกา เช่นกัน

หากพิจารณาในด้านการประเมินผล จะพบว่า ในสถานการณ์ที่เป็นอยู่เป็นการยากที่จะประเมินผลที่เกี่ยวกับการ พัฒนา การประเมินจะต้องหาตัวตั้งที่ชัดเจนและเพื่อประโยชน์ในการวัดผล ซึ่งจากภาวะที่เป็นอยู่ เป็นการยากและ

น่าจะทำได้ เพราะถ้อยคำที่เขียนไว้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง Vision, Goal, Objective และทางแผนดำเนินงานมีปัญหาความไม่แน่นอนว่าจริง ๆ แล้ว เราทำโครงการนี้เพื่อให้ gain อะไรแก่ประเทศ ภูมิภาค และประชาชน

ประชาชนในพื้นที่จะมีคุณภาพที่ดี อาชีพ รายได้ ความเป็นอยู่ที่ดีอย่างไร ในเมื่อกิจกรรมทั้งหลายมุ่งใช้แรงงานต่างด้าว และตลาดนอกประเทศ ผลลบหรือผลเสียจะเกิดขึ้นหรือไม่ ตัวชี้วัดจะมีว่าอย่างไร ความเชื่อมโยงกับต่างประเทศ มีความมุ่งหมายเชื่อมโยงในด้านใด และเมื่อเชื่อมโยงแล้วประเทศจะได้อะไร และจะใช้อะไรเป็นตัวชี้วัด สิ่งเหล่านี้ เป็นสิ่งที่จะต้องศึกษากันอย่างชัดเจนและละเอียด เพื่อกำหนดเป้าหมายที่เป็นตัวชี้วัดที่ตรงกับสิ่งที่ต้องการอยู่ในใจของผู้คิดโครงการ

อภิปรายผล

1. ลักษณะของการตัดสินใจ การบริหารงาน และการดำเนินงานของเขตพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ

หลังจากการเข้ายึดอำนาจโดย พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะผู้รักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (คสช.) ในปี พ.ศ. 2557 การตัดสินใจลงมือทำเรื่องเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทยนี้ก็เกิดขึ้นอย่างทันท่วงที โดยเป็นการสั่งการให้ปรับปรุงข้อกำหนดเดิมและให้เป็นประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (Office of the National Economic and Social Development Board, 2016b) และประกาศให้ 6 จังหวัดชายแดน 6 แห่ง เป็นพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษทันที คือ 6 พื้นที่ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพให้กับเขตพื้นที่ชายแดนในลักษณะของ เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone) สอดคล้องกับ Somsak Srisontisuk et al. (2017) ที่มองลักษณะของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษว่าเป็นเขตที่ถูกกำหนดขึ้นมา เป็นการเฉพาะตามกฎหมาย เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการค้าการลงทุนให้กับประเทศ อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกให้กับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมหลักของระบบเศรษฐกิจภายในประเทศ

2. ความก้าวหน้า ผลงานและปัญหาอุปสรรค

ได้มีการแถลงถึงความก้าวหน้าและผลงานโครงการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ 10 จังหวัด โดยแบ่งเป็น 7 หัวข้อ (1) การประกาศสิทธิประโยชน์ในการลงทุน (2) จัดตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (3) การจัดหาพื้นที่พัฒนาเพื่อการลงทุน (4) การบริหารจัดการแรงงาน (5) การสาธารณสุข (6) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและ (7) ด้านศุลกากร โดยมีมูลค่าการลงทุนรวมได้ 22,650 ล้านบาท แบ่งเป็น (1) การลงทุนภาคเอกชน (2) การลงทุนของภาครัฐ (3) การจัดตั้งธุรกิจใหม่ มีงบประมาณลงทุนภาครัฐในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ระหว่างปี พ.ศ. 2559 - 2562 คิดเป็นเงินที่จ่ายไปแล้วรวมทั้งสิ้น 35,077.91 ล้านบาท มีการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยมีศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงานทั้ง 10 แห่ง และมีการตลาดและการประชาสัมพันธ์เป็นระยะ ๆ สอดคล้องกับ Pornpimol Plangsriskul, et al. (2017) ที่อธิบายว่า รัฐบาลมีการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน และมีการลงทุนต่อเนื่อง รวมทั้งมีการจัดระเบียบการบริหารแรงงานต่างด้าวเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษและในด้านอุปสรรคสำคัญที่ทำให้เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนทั้ง 10 จังหวัด ไม่ประสบความสำเร็จเป็นเพราะ ประเทศไทยได้รับสิทธิพิเศษทางอัตราภาษีศุลกากร (GSP) จากสหรัฐ-สหภาพยุโรป ต่ำกว่าประมาณการ ในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านยังคงได้รับสิทธิพิเศษอยู่ ทำให้ผู้ประกอบการหันไปตั้งโรงงานในนิคมหรือเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศเพื่อนบ้านที่อยู่ตรงข้ามกันแทน สอดคล้องกับ Weber (1965) ที่อธิบายว่า อิทธิพลที่ส่งผลต่อการเลือกในการประกอบอุตสาหกรรมมี 3 ส่วน คือ ส่วนของค่าขนส่ง ส่วนของค่าจ้างแรงงาน และส่วนของการรวมกลุ่มของอุตสาหกรรม เช่นเดียวกับ Dunning (1973) ที่อธิบายว่า การขยายการลงทุนในต่างประเทศนั้นเกิดจากปัจจัย 4 ด้าน คือ (1) ด้าน

ทรัพยากรทั้งจากการผลิตและวัตถุดิบ (2) ด้านการตลาด (3) ด้านปัญหาการกีดกันทางการค้าของประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก และ(4) ด้านนโยบายของรัฐบาลภายในประเทศของตน

3. การวิเคราะห์ในแง่ของวิชาการบริหารงานเพื่อการพัฒนา (Development Administration)

การวิเคราะห์การบริหารโครงการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ 10 จังหวัด แบ่งเป็น 3 ตอน ตามกระบวนการทำงานคือ (1) การวางแผนโครงการ ควรจะดำเนินการด้วยการร่วมคิดและมอบให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งต่อให้เจ้าหน้าที่เสนอแผนงาน (Program) ขึ้นไปพัฒนาอนุมัติทั้งเรื่องและงบประมาณไปให้ดำเนินการ (2) การนำโครงการไปปฏิบัติ การดำเนินงานจะกระทำโดยหน่วยงานที่ได้งบประมาณ การกำกับควบคุมงาน ก็จะเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่ใช้งบประมาณของแต่ละหน่วย การบริหารการพัฒนา จะตั้งคณะกรรมการบริหารในระดับพื้นที่ เป็นตัวดำเนินงานและรับผิดชอบ และให้ประชาชนในพื้นที่ เข้ามามีส่วนร่วมให้ได้ อย่างจริงจัง และ (3) การติดตามประเมินผลการทำงานของโครงการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษนี้ จะต้องมีการประเมินตัวตั้งที่ชัดเจนและเพื่อประโยชน์ในการวัดผล สอดคล้องกับ Arkom Tempittayapaisith (2014) ที่อธิบายว่า งบประมาณและการสนับสนุนเชิงนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานนั้นเป็นการเสริมศักยภาพทางด้านความแข็งแกร่งให้กับทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งเกิดจากกระบวนการตั้งแต่ขั้นตอนแรก คือ การวางแผน บริหารจัดการและการติดตามประเมินผล เพื่อให้เกิดการดำเนินงานโครงการอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สรุปผล

โครงการนี้ รัฐบาลถือว่า เป็นงานสำคัญของประเทศ ที่จะกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค เพราะจะมีรายได้จากการผลิตสินค้าเพื่อส่งออก เอาเงินเข้าประเทศ จากการติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านที่มีค่าแรงต่ำ มาช่วยผลิตสินค้า ในแง่ของวิชาการพัฒนาประเทศที่ดี หรือการบริหารงานเพื่อการพัฒนา (Development Administration) ก็ดี การทำงานแบบรวบรัด ในขณะที่เป้าหมายในการพัฒนายังไม่ชัดและแหลมคม จะเป็นการยากที่จะสามารถทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ และงานนี้สามารถสร้างความเจริญเติบโต (Growth and Modernization) ได้ การลงทุนจะต้องได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสม ทั้งที่เป็นตัวเงินหรือตัววัดอื่นที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่มากกว่ากลุ่มใด ๆ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. เป้าหมายที่เชื่อมโยงกับการทำให้พื้นที่ภาค (Region) นั้น ๆ ได้รับประโยชน์ ประชาชนในพื้นที่ต้องได้ประโยชน์อยู่ในระดับแรกหรือต้น ๆ
2. ต้องการสร้างความสัมพันธ์ฉันมิตรกับประเทศใกล้เคียง จะต้องศึกษาในเชิง Comparative Advantage เป็นหลัก ในทำนอง Win-Win จึงจะยั่งยืน
3. กิจกรรมที่จะช่วยในการพัฒนาไม่น่าจะมุ่งเพียงการพัฒนาอุตสาหกรรม แต่ศาสนาเป็นกิจกรรมที่ต่างคน ต่างฝ่าย ต่างมีความถนัด การที่เอกชน 2 ราย มาประมูลพื้นที่ในจังหวัดตราดและจังหวัดกาญจนบุรี น่าจะเป็น Approach หนึ่งที่น่าสนใจ เพราะมีหลายกิจกรรมในพื้นที่ที่เขาได้สิทธิ และเขาจะลงมือที่จัดทำ

Comprehensive Plan ที่เชื่อมโยงหลาย ๆ ส่วนในพื้นที่ และกับประเทศใกล้เคียง โดยมีหลักค้ำคูณ เป็นตัวกำกับที่สำคัญ

ข้อเสนอแนะการทําริวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาวิเคราะห์การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก หรือ Eastern Economic Corridor: EEC โดยนำมาเปรียบเทียบกับวิเคราะห์จากมุมมองของวิชาการบริหารการพัฒนา เช่นกัน เพื่อค้นหาข้อเหมือนหรือข้อแตกต่างในการบริหารการพัฒนา

องค์ความรู้ใหม่

กระบวนการในทางการบริหารที่เน้น การวางแผน การบริหารจัดการ และการติดตามประเมินผล เป็นวิธีการที่นักบริหารการพัฒนาจะต้องยึดถือปฏิบัติในการทำงาน เพื่อให้เกิดการดำเนินงานโครงการเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมถึงโครงการเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone SEZ) นั้น เป็นโครงการระยะยาวของรัฐบาล ซึ่งมีระบบการทำงานแบบราชการ และมีการทำงานเป็นลำดับขั้น ดังนั้น การวางแผน การบริหารจัดการ และการติดตามประเมินผล นับเป็นทางออกในการบริหารจัดการให้เกิดการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทยได้อย่างแท้จริง

References

- Bangkok Post. (2019, July 22). *Agencies to lase SMEs to barite SEZs, Zones are struggling to pull large investors*. Retrieved September 2, 2019, from <https://www.bangkokpost.com/business/1716591/agencies-to-lure-smes-to-border-sezs>
- Chaimadan, C. (2020). The Result of the Policy Implementation of the Special Economic Zone Policy: A Case of SaKaeo Province. *Journal of Politics and Government*, 10(2), 48–66.
- Dunning, J. H. (1973). *The Determinants of International Production*. UK: Oxford University Press.
- Industrial Estate Project in Special Economic Development Area. (2019). *Industrial Estate Authority of Thailand*. Retrieved January 20, 2019. from <https://ieat.go.th/sez>
- Khammeerat, D. (2009). *Strategies in the management of NEC Tokin Company Electronics (Thailand) Co., Ltd.* Retrieved May 13, 2019, from <http://www.grad.vru.ac.th/download4/141.pdf>
- Office of the Board of Investment. (2015). *The foreseeable future with cluster*. Retrieved January 20, 2019, from <http://www.boi.go.th>
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2016a). *Border Special Economic Development Zone*. Bangkok: 21 Century Company Limited.

- Office of the National Economic and Social Development Board. (2016b). *National Economic and Social Development Plan No. 12*. Bangkok: Office of the National Economic and Social Development Board.
- Plangsriskul, P. (2017). The implementation of labor policy in the implementation of Entering the ASEAN Economic Community of Thailand, *Journal of Administration*, 6(2), 283–304.
- Prachatai. (2018, May 22). *4 years, Coup: Politics and law in democracy 99.99%*. Retrieved January 20, 2019, from <https://prachatai.com/journal/2018/05/77049>
- Srisontisuk, S. et al. (2017). The conditions of a collaborative network between small micro enterprises (SMEs) and other sectors in Nong Khai province on devoted special economic zones, *Governance Journal*, 6(1), 129–150.
- Termpittayapaisith, A. (2014). *Strategy for border economic city development to connect neighboring countries*. Document for the Seminar on Border Economy City Development Project in case of managing the new city of Chong Sangam, Phu Sing District, Sisaket Province, June 6, 2014 at Sri Lauduan Hotel, Muang District, Sisaket Province.
- Trewatha, R. L. (1982). *Management*. Plano Texas: Business Publication.
- Weber, A. (1965). *Theory of the Location of Industries*. Chicago: Chicago Press.